

Akademia Sztuk Pięknych w Gdańsku
Wydział Architektury i Wzornictwa

Iwona Cała

W objęciach miasta. Architektura jako emanacja bliskości.
STRESZCZENIE ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

Promotor: **dr hab. sztuki inż. arch. Jacek Dominiczak**

Profesor Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku

Pracownia Projektowania Wnętrz Miejskich

Akademia Sztuk Pięknych w Gdańsku

Promotor pomocniczy: **dr sztuki Katarzyna Krakowiak**

Pracownia Projektowania Wnętrz Miejskich

Akademia Sztuk Pięknych w Gdańsku

Streszczenie

Celem rozprawy jest porównawcza analiza szwów miejskich (obszarów styków, zestawień i nałożeń miejskich siatek ulic) w przestrzeni architektury dwóch miast — Łodzi i Barcelony. Analizowana jest również percepcja architektury formującej wnętrza miejskie w obszarach analizowanych szwów miejskich. W rozprawie przeprowadzono także interpretację szwów miejskich w kontekście kategorii bliskości, wynikającej z architektonicznego spotkania. Główną tezę stawianą w rozprawie jest ta o potencjale emanacji bliskości, jaki tkwi w architekturze w obszarach szwów miejskich. Podjęto również próbę określenia sposobu opartego na kategorii bliskości, przy pomocy którego można formować wnętrza miejskie w obszarach szwów miejskich. Rozprawa jest próbą zaawansowania badań nad Architekturą Dialogiczną, związanych ze szwami miejskimi, prowadzonych przez Jacka Dominiczaka*.

Integralną część pracy stanowi próba projektowa, mająca na celu podkreślenie znaczenia i roli miejskich szwów w architektonicznej przestrzeni miasta, zwłaszcza w obszarach przerwania jej ciągłości.

Pierwsza część pracy to wprowadzenie do podjętego tematu oraz stosowanych pojęć: architektury, architektury miasta, osnowy geometrycznej i wzoru, szwów miejskich, bliskości oraz *kintsugi*. W części drugiej szczególną uwagę poświęcono przybliżeniu problemów badawczych: kwestiom degradacji przestrzeni publicznych, porównaniu przestrzeni analizowanych obszarów miast: Barcelony i Łodzi oraz uzasadnieniu ich wyboru do badań. W części tej również uzasadniono rolę miejskich szwów. Podkreślono także kluczowe założenie przyświecające całej rozprawie, a które dotyczy postrzegania miasta jako systemu połączonych wnętr

* Dr hab. sztuki inż. arch. Jacek Dominiczak, profesor Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku jest autorem dialogicznej koncepcji przestrzeni (Miasto Dialogiczne, Architektura Dialogiczna), jej metody projektowania i profesjonalnych aplikacji w formie Kodu Tożsamości Lokalnej. Od 2010 roku prowadzi Pracownię Projektowania Wnętrz Miejskich na ASP w Gdańsku. (cytat za: <http://www.diaade.org/jacek-dominiczak/>, data dostępu: 20.02.2017)

będących przestrzenią publicznego, wspólnotowego bycia mieszkańców oraz współistnienia szeregu aktywności z nim związanych. W części tej przybliżono również przyjętą do analiz, opracowaną przez prof. Jacka Dominiczaka, teorię i metodologię projektowania dialogicznego oraz Kod Tożsamości Lokalnej. Przybliżono metodę fenomenologiczną, którą wykorzystano do prowadzenia badań oraz zastosowaną metodę porównania analogicznego miasto — tkanina, która stanowi pomoc w obrazowaniu podjętego tematu oraz odnalezieniu hipotetycznych rozwiązań. W części tej również podkreślono kluczowe założenie rozumienia architektury jako sztuki.

W części trzeciej opisano stan badań w podjętym temacie. Przybliżono ogólnie dotychczasowe badania prof. Jacka Dominiczaka, który określił trzy typy szwów miejskich, jak również teorię krawędzi Davida Lyncha. Omówiono koncepcję bliskości jako istotną składową dialogu (Emmanuel Levinas) oraz dostrzeżono możliwe jej uzupełnienie przez ideę etyki troski — koncepcji etyki relacyjnej rozwiniętej w ramach feminizmu. Poruszono również kwestie nurtów obecnych w humanistyce, związanych z performatywną naturą miasta oraz tezę Roba Kriera dotyczącą miasta jako dywanu.

Istotną częścią pracy jest podsumowanie i zestawienie porównawcze typów i rodzajów szwów miejskich Barcelony i Łodzi, wzbogacone o ich interpretację w kontekście kategorii bliskości i w oparciu o język tekstyliów. Odnalezione różnorodne formy szwów miejskich stanowią zasób formalny i metodologiczny, z którego korzystano na etapie opracowywania próby projektowej.

W części piątej i szóstej wyprowadzono uzasadnienie tezy w kontekście dwóch głównych zagadnień i pojęć: *bliskości* (część piąta) oraz *szwów miejskich* (część szósta). Dostrzeżono potencjał miejskiego artystycznego cerowania rozerwań miejskiej struktury zwłaszcza wypełniania ubytków będących efektem zniszczenia, wyburzenia części miasta, niosący idee

bliskości i dialogu. Opisano również ogromną wartość przestrzeni miejskich szwów rozumianych jako wewnątrzmięskie pogranicza, mogące być miejscami dodatkowych wartości, związanych z wymianą, dialogiem i spotkaniem.

Ostatnia część jest opisem próby projektowej, umiejscowionej w obszarze styków i nałożenia trzech miejskich siatek ulic w Łodzi, której celem było określenie sposobu na zszycie Starego i Nowego Miasta w Łodzi, rozdzielonego obecnie Parkiem Staromiejskim. W próbie projektowej zaproponowano rozwiązanie złożone z trzech architektonicznych gestów, wyprowadzonych wprost z przeprowadzonych w rozprawie analiz i wniosków, które można zinterpretować w kategorii bliskości. Zaproponowane rozwiązania w warstwie architektury miasta mają na celu przybliżenie do siebie dwóch odseparowanych struktur oraz przywołanie pamięci przestrzeni nieistniejącego układu — siatki Jakuba.